

! Extra: dit stuk tekst is alleen te lezen als er een groepje van 5 is

Jonge kinderen die op prille leeftijd met meer dan één taal worden geconfronteerd, ontwikkelen sneller allerlei (metalinguïstische) inzichten in taal. Ze zijn zich bijvoorbeeld beter bewust van het verschil tussen klanken dan kinderen die maar in één taal werden opgevoed. Wie een taal leert, investeert dus eigenlijk ook in het leren van nog andere talen: de talenknobbel wordt geprikkeld en blijft 'in vorm'.

Vaak wordt beweerd dat rond de puberteit het gemak waarmee nieuwe talen kunnen worden geleerd, afneemt. Dat zou onder andere te maken hebben met de verminderde soepelheid van ons brein. Bovendien ervaren volwassenen vaak meer remmingen dan kinderen om in een nieuwe taal te praten. Maar anderzijds hebben pubers en volwassenen ook allerlei leerstrategieën verworven, kunnen ze beter abstract nadenken over taalsystemen, en kunnen ze veel kennis inzetten die ze al eerder hebben verworven (inclusief hun kennis van de wereld). Volwassenen hebben het wel moeilijk om een nieuwe taal uit te spreken zonder een hoorbaar accent. Dat komt omdat hun stemapparaat zich heeft gevormd om de moedertaal zo goed mogelijk uit te spreken en zich vanaf de leeftijd van zes jaar minder flexibel plooit naar het uitspreken van nieuwe klanken.

Voor elk van de geleerde talen geldt dat ze onderhouden moeten worden. Wie een geleerde taal lange tijd niet gebruikt (of voor bepaalde doeleinden niet gebruikt) zal merken dat die taal 'naar het achterhoofd' is verschoven en moeilijker aangesproken kan worden. Taalcompetentie kan dus vervagen. Een taal gebruiken helpt dus niet alleen om een taal te verwerven, maar ook om ze in staat van paraatheid te houden.

Verschillen tussen taalleerders

Ook al zijn nagenoeg alle mensen in staat om talen te verwerven, toch zijn er behoorlijk grote verschillen tussen mensen qua snelheid van taalverwerving en het niveau van taalcompetentie dat ze uiteindelijk halen. Veel factoren spelen daarin mee. Ten eerste zijn er *cognitieve* factoren: zo hebben sommige mensen een beter ontwikkeld oor om klanken op te pikken en te onderscheiden, anderen hebben een sterker geheugen (voor het onthouden van woorden en uitdrukkingen bijvoorbeeld), nog anderen ontdekken sneller systematiek in woord- en zinsvorming, anderen leren beter lezen en kunnen dus makkelijker taal verwerven via schriftelijk taalaanbod...

Ten tweede zijn er *socio-emotionele* factoren: sommige mensen zijn sociaal ingesteld en zoeken veel interactiemogelijkheden op, anderen zijn bang om fouten te maken, nog anderen durven hun onbegrip

niet duidelijk maken... Ook de *motivatie* van taalleerders verschilt: wie heel sterk gemotiveerd is om een taal te leren, zal vaak meer tijd, energie en doorzettingsvermogen investeren in het leerproces.

Volgens sommige wetenschappers kan ook het verschil in *leerstijl* zorgen voor verschillen in processen van taalverwerving: sommige leerders zijn bijvoorbeeld visueler ingesteld en anderen auditief, sommige leerders kunnen beter patronen ontdekken in chaotische gegevens dan anderen... En uit heel wat onderzoek blijkt dat meisjes beter presteren voor allerlei taaltoetsen dan jongens: het is echter nog niet helemaal duidelijk waaraan dat te wijten is.

Bij de bovenstaande kenmerken ontstaat soms de indruk dat de verschillen in snelheid van taalverwerving louter aan de taalleerder zelf zijn te wijten. Maar het gaat er evenzeer om hoe de omgeving met die verschillen omgaat, of soms zelfs verschillen creëert. Niet alle taalleerders worden cognitief, socio-emotioneel, en op het vlak van motivatie en leerstijl op dezelfde manier ondersteund. Zo krijgen sommige leerders van hun omgeving signalen dat ze het niet goed doen of bepaalde taaltaken niet aankunnen, en beginnen ze daarnaar te handelen. Andere taalleerders krijgen van hun omgeving veel complimenten of positieve emotionele steun, en trekken zich daaraan op. Voor sommige taalleerders is de interactiestijl in de nieuwe omgeving (bijvoorbeeld de school) zo verschillend van de interactiestijl van een vertrouwde omgeving (bijvoorbeeld thuis) dat ze in de nieuwe omgeving maar moeilijk tot taalleren komen. Verschillen tussen taalleerders hebben in dit laatste geval dus niet zozeer te maken met aangeboren verschillen, maar met verschillen tussen de omgevingen waarin taalleerders taal leren en taal gebruiken.

In scholen ontstaan ook snel verschillen omdat de verschillende taalleerders van dezelfde klas niet hetzelfde niveau van taalvaardigheid bezitten. Dat hoeft echter geen onoverkomelijk probleem te vormen. Ten eerste blijkt uit heel wat onderzoek dat lager taalvaardige leerders veel kunnen oppikken van hun hoger taalvaardige klasgenoten (bijvoorbeeld rijk taalaanbod, demonstratie van taalstrategieën, uitleg bij moeilijke woorden, ...). De hoger taalvaardige leerlingen kunnen op die manier ook hun taalvaardigheid verder aanscherpen: door iets uit te leggen krijg je vaak nog beter grip op de materie. Heterogene klasgroepen (qua taalniveau) dagen de leerkracht uit om aan verschillende leerlingen een gedifferentieerde ondersteuning te geven. Taalverwerving is immers *cumulatief*: de taalleerder bouwt steeds verder op wat hij al heeft verworven (en werkt *met* wat hij al heeft verworven). Interactieve ondersteuning die aansluit bij de behoeften van de taalleerder, kan die taalleerder omhoogtrekken (in de befaamde 'zone van naaste ontwikkeling'); ondersteuning die te hoog reikt, kan onbereikbaar worden; ondersteuning die niets toevoegt aan wat de leerder al kan, bevordert weinig of geen vooruitgang (en bevindt zich dus eigenlijk in de 'zone van de voorbije ontwikkeling').